Ἔτος ΣΤ'. Ἐν Ἡρακλείῳ, τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1886 Σάββατον Ἀριθ. 290

ΜΙΝΩΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
Ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις Μετζ. ἀργ. 1 1)2
» Χανίοις καὶ Ῥεθύμνῃ . . » » 2
» τῷ ἐξωτερικῷ . . . . » » 2 1)2

Αἰτήσεις ἀπευθυντέαι τῷ ἰδιοκτήτῃ τῆς ἐφημ. Χ.Π.Λ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
Χ. ΠΕΤΡΟΣ ΛΥΔΑΚΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΟΔΟΣ ΚΟΥΣΑΚΑΗ-ΤΖΑΜΙ

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται Γροσέου.

ΤΙΜΗ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ
Ἐν τῷ σώμ. τῆς Ἐφ. δι' ἕκαστον στίχον Γρ. 2
Ἐν ταῖς εἰδοποιήσεσι. . . . » 3

Τὰ ἀποστελ. ἔγγραφα καὶ μὴ δημοσιευόμ. δὲν ἐπιστρέφονται—Ἡ συνδρομὴ εἶναι προπληρωτέ

Ἀξιότιμος συμπολίτης ἡμῶν ἐπιστέλλει ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν τὰ ἑξῆς:

Κύριε Συντάκτα

Κατα γωρίσατε, παρακαλῶ, ἐν τῷ «Μίνωι» τὰ ἑξῆς:

Ἀπὸ πολλοῦ εἶνε γνωστὸν ὅτι, ἐν τῷ χώρῳ, ἔνθα ἔκειτο ἡ οἰκία Μπεντριχὰν Πασσᾶ, ἤρξατο ἡ οἰκοδομὴ Γυμνασίου, Ἑλληνικῆς καὶ Δημοτικῆς Σχολῆς.

Ἐπίσης δ' εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ μέρος τοῦτο, ὅπερ μέλλει νὰ καταστῇ θεραπευτήριον τῶν Μουσῶν, πλὴν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου πλεονεκτήματός του—τῆς εὐρυχωρίας—παρουσιάζει σπουδαιότατα ἐλαττώματα, ὁποῖα εἶνε ἐν παραδείγματι τὸ λίαν ἀπόκεντρον καὶ ἡ γειτνίασις πρὸς μέρη, ἔνθα βασιλεύει ἡ ἀκοσμία.

Ἀλλ' ὅμως ἡ Κοινότης Ἡρακλείου ἠναγκάσθη νὰ προθῇ εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ μέρους τούτου καὶ ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἐν αὐτῷ ἀνέγερσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Σχολείων ἐλλείψει τότε ἄλλου μᾶλλον καταλλήλου.

Κατ' ἀγαθὴν ὅμως τύχην μόλις εἶχε κατατεθῇ ὁ θεμέλιος λίθος εἰς τὸ εἰρημένον μέρος καὶ ἰδοὺ παρουσιάσθη ἄλλο καταλληλότερον, ἵνα μὴ εἴπῃ τις τὸ καταλληλότατον ὅπερ ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ ἐν Ἡρακλείῳ, ἡ εὐρύχωρος δῆλα δὴ οἰκία Σαΐτ Βέη περιλαμβάνουσα χῶρον τὸ 800 τ. μέτρα καὶ κειμένη ἐν τῷ κεντρικωτέρῳ μέρει τῆς πόλεως παρὰ τὸν ἀνεγειρόμενον μεγαλοπρεπῆ ναὸν καὶ τὴν Μητρόπολιν, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς ἀγορᾶς καὶ ἠθικῶν μολυσμάτων.

Ἀλλ' ἡ Κοινότης Ἡρακλείου δὲν ἔσπευσεν, ἀγνοῶ διὰ τί, νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς μοναδικῆς περιστάσεως, ἀλλ' ἀφῆκε ν' ἀπολέσῃ ταύτην. Τὰ εἰρημένα λοιπὸν Σχολεῖα θὰ οἰκοδομηθῶσιν, ὡς φαίνεται, κατ' ἀνάγκην εἰς τὸν ἀνωτέρω ὀνομασθέντα χῶρον τὸν κείμενον . . . . παρὰ τὴν «Πηγάδα». Ὅθεν συζήτησις ἤδη περὶ καταλληλότητος ἢ μὴ τοῦ μέρους τούτου θὰ ἦτο ὅλως ἄσκοπος, καὶ ὡς τοιαύτην τὴν παραλείπω. Ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ παραλείψω καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ κατ' ἐμέ, δύναται εἰσέτι νὰ διορθωθῇ, διορθούμενον δὲ νὰ ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα.

Κατὰ τὰς δημοσιευθείσας πληροφορίας, ἡ περὶ ἧς πρόκειται οἰκοδομὴ θὰ καταλάβῃ χῶρον 1296 τ. μ. Θ' ἀποτελῆται δὲ ἐκ δύο πατωμάτων, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἰσόγειον προώρισται διὰ τὴν δημοτικὴν Σχολήν, τὸ δὲ ἀνώγειον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὸ Γυμνάσιον. Τὸ ἰσόγειον θὰ ἔχῃ ἓξ αἰθούσας παραδόσεων, αἵτινες θὰ χωρῶσιν ἀνέτως περὶ τοὺς 600 μαθητάς, τὸ δὲ ἀνώγειον θὰ περιέχῃ ἑπτὰ τοιαύτας αἰθούσας, αἵτινες θὰ χωρῶσιν ἐπίσης ἀνέτως 450 μαθητάς· ὥστε τὰ δύο πατώματα θὰ χωρῶσι νὲν ὅλῳ 1050 μαθητάς.

Εἰς ταῦτα παρατηρῶ τὰ ἑξῆς:

Καθ' ἃς ἔχω θετικὰς πληροφορίας, διὰ τὴν δημ. Σχολὴν δὲν ὑπάρχουσιν 600 μαθηταί, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπῆρχον θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τοσοῦτοι μαθηταί. Εἰς ἓν ἐκπαιδευτήριον δὲν πρέπει νὰ φοιτῶσι μαθηταὶ πλείονες τῶν 400 μέχρι 500 κατ' ἀνώτατον ὅρον.

Κατὰ ταῦτα τὸ ἰσόγειον, κατὰ τὸ ὑπ' ὄψει σχέδιον, κατέχει χῶρον πλείω ἢ ὅσος ἀρκεῖ διὰ τὴν δημ. Σχολήν· καὶ ὅταν δὲ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν τύχῃ ν' ἀριθμῇ αὕτη 500 μαθητάς, πάλιν θὰ πλεονάζῃ χῶρος δι' ἑκατόν. Ἂν δέ ποτε ὑπάρχωσιν ἐν Ἡρακλείῳ διὰ τὴν δημοτικὴν Σχολὴν μαθηταὶ πλείονες τῶν 500, τότε θὰ καταστῇ ἀπαραίτητος ἡ ἵδρυσις καὶ ἑτέρας δημ. Σχολῆς.

Ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὸ Γυμνάσιον καὶ τὴν Ἑλλην. Σχολὴν δὲν ἀπαιτεῖται χῶρος διὰ 450 μαθητάς, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον θὰ λειτουργῶσι τὰ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τοῦ ἡμετ. Τμήματος Ἑλληνικὰ Σχολεῖα καὶ τὰ ἐν τοῖς λοιποῖς Τμήμασι πλήρη καὶ ἡμιτελῆ Γυμνάσια, ἅτινα ἀδιστάκτως δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ὁσημέραι θὰ συμπληρῶνται καὶ καταρτίζωνται ὅσον ἔνεστι κάλλιον. Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει εἶνε περιττὸν νὰ εἴπῃ τις ὅτι, ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τοῦ ἡμετέρου Γυμνασίου καὶ Ἑλλην. Σχολείου ἀντὶ ν' αὐξάνῃ θὰ ὑφίσταται σημαντικὴν ἐλάττωσιν. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει οἱ μαθηταὶ ὁμοῦ τοῦ Γυμνασίου καὶ Ἑλλην. Σχολείου δὲν εἶνε φόβος νὰ ὑπερβῶσί ποτε τοὺς 300—350. Τούτου ὅμως δοθέντος, θὰ περισσεύῃ καὶ εἰς τὸ ἀνώγειον χῶρος δι' ἑτέρους ἑκατὸν μαθητάς· θὰ γίνῃ δηλονότι δαπάνη ὄχι μικρὰ πρὸς παρασκευὴν χώρου, ὅστις θὰ περιλαμβάνῃ μὲν 200 μαθητάς, θὰ μένῃ ὅμως ἄχρηστος ἐλλείψει τούτων, δαπάνη οὐχὶ ἀναγκαία, ἑπομένως ματαία. Ἀλλ' ἐπιτρέπουσιν ἆρά γε τὰ ἡμέτερα οἰκονομικὰ καὶ μάλιστα ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσι νὰ δαπανήσωμεν ἐν οὐ δέοντι;

Ἀλλὰ πλὴν τούτου πρὸς ταῖς ἑπτὰ αἰθούσαις παραδόσεων θὰ ὑπάρχωσι, λέγει, ἐν τῷ ἀνωγείῳ καὶ 5! ἕτερα δωμάτια εὐρύχωρα διὰ **Χημεῖον, Βιβλιοθήκην,** Γυμνασιαρχεῖον, Ἀναπαυτήριον τῶν Καθηγητῶν καὶ τοῦ Ἐπιστάτου. Τοιαύτη πολυτέλεια πιστεύω νὰ εἶνε πρωτοφανής. Μὰ τὴν ἀλήθειαν ἀναγνοὺς ὅτι θὰ παρασκευασθῇ ἰδία αἴθουσα διὰ **Χημεῖον** ἐνόμισα πρὸς στιγμὴν ὅτι προέκειτο νὰ μετενεχθῇ ἐνθάδε ἡ Ἰατρικὴ καὶ φαρμακευτικὴ Σχολὴ τοὐλάχιστον τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἶνε ἐπάναγκες νὰ οἰκοδομηθῇ ἰδία ἐπὶ τούτῳ αἴθουσα. Δὲν ἤρκει ἆρά γε ἓν καὶ μόνον ὁπωσδήποτε εὐρύχωρον δωμάτιον—ἢ τὸ πολὺ δύο—διὰ τὸ Χημεῖον, τὸ Γυμνασιαρχεῖον, τὴν Βιβλιοθήκην καὶ τὸ Ἀναπαυτήριον τῶν Καθηγητῶν; Ἀρά γε δὲ καταντᾷ τὸ πρᾶγμα μέχρι τοῦ ἀστείου, εἰς ἣν εὑρισκόμεθα δεινὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, νὰ θέλωμεν νὰ οἰκοδομήσωμεν ἰδίαν αἴθουσαν διὰ Χημεῖον, ἐνῷ τὰ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Χημείας ὄργανα κλπ. δύνανται πολὺ καλά, ἂν αἱ πληροφορίαι μου εἶνε ἀκριβεῖς, νὰ φυλαχθῶσιν ἐντὸς μιᾶς **Δολάπας,** ὅπως, ὡς μανθάνω, καὶ ἤδη φυλάττονται, δυναμένης νὰ τοποθετηθῇ ἐν τῷ Γυμνασιαρχείῳ ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἔν τινι πλευρᾷ μιᾶς ἐκ τῶν εὐρυχωροτάτων αἰθουσῶν τῶν παραδόσεων; νὰ θέλωμεν ἄλλην αἴθουσαν διὰ Γυμνασιαρχεῖον καὶ ἄλλην δι' Ἀναπαυτήριον τῶν Καθηγητῶν; νὰ θέλωμεν ἰδίαν αἴθουσαν διὰ τὴν Βιβλιοθήκην; Ἀλλὰ ποίαν ἆρά γε Βιβλιοθήκην; ἐγὼ δὲν γνωρίζω. Οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν εἶνε ἡ μέλλουσα Γυμνασιακὴ Βιβλιοθήκη (διότι περὶ μελλούσης, φαίνεται, πρόκειται), ἀρκετὴ θὰ εἶνε μία εὐρύχωρος **Δολάπα,** ἥτις θὰ στοιχίσῃ τὸ πολὺ πέντε λίρας, ἔστω καὶ δέκα, δυναμένη νὰ τοποθετηθῇ ἐν τῷ Γυμνασιαρχείῳ.

Ἐγὼ ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ **φαρδομάνικα** δὲν ἁρμόζουσιν εἰς ἡμᾶς, ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἓν ἢ τὸ πολὺ δύο εὐρύχωρα δωμάτια ἀρκοῦσι δι' ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ἤτοι Χημεῖον, Βιβλιοθήκην, Γυμνασιαρχεῖον καὶ Ἀναπαυτήριον τῶν Καθηγητῶν. Ἀλλὰ τότε δὲν καταφαίνεται καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι ἡμεῖς οἱ ἀπὸ μεγίστην ἔλλειψιν χρημάτων πάσχοντες δεικνύομεν ὑπερβολικὴν τάσιν πρὸς ἀσκόπους καὶ ματαίας δαπάνας; Πρὸς τί ἆρά γε ὅλαι αἱ ἀνωτέρω περιτταὶ δαπάναι; Δὲν γνωρίζω, οὐδὲ δύναμαι νὰ μαντεύσω.

Ἀλλ' ἡ τάσις πρὸς ματαίαν δαπάνην δὲν περιορίζεται μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Κατὰ τὸ σχέδιον, τὸ ἰσόγειον θὰ συγκοινωνῇ μετὰ τοῦ ἀνωγείου διὰ δύο μεγάλων κλιμάκων, λιθίνων βεβαίως, αἵτινες πλὴν τοῦ ὅτι θὰ καταλάβωσι σημαντικὸν χῶρον, Κύριος οἶδε, πόσον θὰ στοιχίσωσι· θὰ χρησιμεύωσι δέ, ὡς λέγουν, μόνον κατὰ τὰς διαφόρους τελετάς, ἃς ἐγὼ τοὐλάχιστον ἀγνοῶ. Ἀλλ' ὑποτεθείσθω ὅτι, θὰ γίνωνται καὶ τελεταί. Οἱ εἰς αὐτὰς προσερχόμενοι δὲν θὰ δύνανται ἆρά γε νὰ εἰσέρχωνται διὰ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ ἀνωγείου; ἢ, ἂν τοῦτο εἶνε δύσκολον, διὰ τί νὰ μὴ γίνωνται αἱ τελεταὶ ἐν τῷ ἰσογείῳ; Μόλονότι, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι τελετὴν δὲν γνωρίζω ἄλλην πλὴν ἐκείνης τῶν **τριῶν Ἱεραρχῶν,** ἥτις θὰ τελῆται πάντοτε ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ, ὡς παρακειμένῳ τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ. Καὶ αἱ κλίμακες λοιπὸν αὗται καταφαίνεται, ὅτι οὐδένα ἄλλον σκοπὸν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἢ νὰ συντελέσωσιν εἰς περιττὰς δαπάνας.

Ταῦτα πάντα, Κύριε Συντάκτα, ἔχων ὑπ' ὄψει καὶ πρὸς τούτοις ὅτι ζῶμεν ἐν πόλει, ἥτις πρὸ τριῶν ἀκριβῶς δεκαετηρίδων (τῷ 1856) ἐθρήνησεν ὑπὲρ τὰς 500 προσφιλεῖς ὑπάρξεις ἐν βριπῇ ὀφθαλμοῦ καταπλακωθείσας ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ ἐκείνου κατακρημνισθεισῶν οἰκιῶν (τὸ Ἡράκλειον ἠρίθμει τότε 3,620 οἰκίας, ἐξ ὧν μόνον 20! ἔμειναν ἀβλαβεῖς), ὅτι ἡ συνοικία, ἐν ᾗ ἤρξατο ἡ οἰκοδομὴ τῶν Σχολείων, ὑφίσταται, κατὰ τὴν ὁμολογίαν ἀνθρώπων ἐν Ἡρακλείῳ γηρασάντων, τὰς φοβερωτέρας συνεπείας τῶν κατὰ καιροὺς καταστρεπτικῶν σεισμῶν, συμβεβηκὸς ἄλλως τε ἐπαρκῶς ἐξηγηθὲν διὰ τῆς ἀνορύξεως τῶν θεμελίων τῆς προκειμένης οἰκοδομῆς, διότι, ὡς παρετήρησαν πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες τὸ μέρος τοῦτο, διὰ νὰ εὕρωσιν ὁπωσδήποτε στερεὸν ἔδαφος, ἐδέησε νὰ σκάψωσιν εἰς τοσοῦτον βάθος, ὥστε ἀνέβλυσαν ἄφθονα ὕδατα, ἅτινα καὶ δι' ἀντλιῶν ἀδυνατοῦσι νὰ ἐξαντλήσωσιν, ὅτι προκειμένου περὶ οἱασδήποτε οἰκοδομῆς, κατὰ μείζονα δὲ λόγον περὶ κολοσσιαίας δημοσίας οἰκοδομῆς, μέλημα πρώτιστον πάντων πρέπει νὰ εἶνε ἡ ἐξασφάλισις τῆς στερεότητος αὐτῆς, ἥτις (στερεότης) ἐπιτυγχάνεται πρὸ πάντων διὰ τοῦ μετρίου ὕψους τοῦ κτιρίου, ὅτι τότε κυρίως καταφεύγει τις εἰς τὴν ἀνέγερσιν πολυωρόφου κτιρίου, ὅταν ὑπάρχῃ ἔλλειψις χώρου, ὅπερ εὐτυχῶς δὲν συμβαίνει ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει, τὸ σπουδαιότατον δὲ πάντων ὅτι δὲν ἔχομεν, καὶ δυστυχῶς δὲν θὰ ἔχωμεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, νὰ δαπανήσωμεν τὰς προϋπολογισθείσας ἓξ χιλιάδας λίρας (διὰ νὰ εἶνέ τις ἐντὸς τῆς ἀληθείας ὀφείλει νὰ προσθέσῃ εἰς τὰ προϋπολογισθέντα ποσὸν οὐχὶ ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεως αὐτῶν). τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος οἰκοδομή, ἐὰν γίνῃ διώρροφος, καθ' ὃ ἤρξατο σχέδιον, ὅτι, ἐνῷ κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο θὰ δαπανηθῶσι ματαίως, ὡς ἀνωτέρω κατεδείχθη, ἑκατοντάδες χιλιάδων γροσίων, θὰ μένωμεν καὶ ἄνευ Σχολείων ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρὸς μεγίστην βλάβην τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, διότι, ὡς εἴρηται, δὲν θὰ ἔχωμεν νὰ δαπανήσωμεν τὸ προϋπολογισθὲν ποσόν, ὅτι καθ' ἣν περίπτωσιν οἱ μαθηταὶ τῆς δημοτ. Σχολῆς ὑπερβῶσι τοὺς 500, τότε θὰ εἶνε ἀνάγκη ἀναπόδραστος νὰ οἰκοδομηθῇ καὶ ἑτέρα δημοτ. Σχολὴ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς πόλεως καὶ τέλος ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ τε Γυμνασίου καὶ τῆς Ἑλλην. Σχολῆς δεν θὰ ὑπερβῶσι ποτε τοὺς 300—350, ταῦτα πάντα, λέγω, ἔχων ὑπ' ὄψιν τολμῶ (πιστεύων, ὅτι διερμηνεύω τὴν γνώμην τῶν πολλῶν) νὰ θέσω ὑπὸ τὴν σκέψιν καὶ κρίσιν τῶν ἁρμοδίων τὰ ἑξῆς:

Νὰ γίνῃ τὸ προκείμενον οἰκοδόμημα κατὰ τὸ νῦν σχέδιον, ἀλλ' ἀφοῦ τοῦτο τροποποιηθῇ οὕτως, ὥστε νὰ πληροῖ μὲν τὸν ὃν προτίθεται σκοπόν, ὃν ὅμως ὅ-

---

14 ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ «ΜΙΝΩΟΣ» 14

ΤΟ ΚΑΠΝΟΧΟΡΤΟΝ
Ἠ
Ο ΚΑΠΝΟΣ

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῶν ἑξῆς, ἤτοι τῆς περὶ τὴν ἀναπνοὴν δυσκολίας, τῆς ἀμβλύνσεως τῆς ὁράσεως, τῶν ἐγκεφαλικῶν συμφορήσεων, τῆς μονομανίας, τῆς ἐπιληψίας, τῆς ἡμιπληγίας, τῆς παραλυσίας καὶ ἐν γένει τῆς ῥοπῆς πρὸς πᾶσαν ἀσθένειαν. Τί ἆρά γε θὰ ἀπαντήσῃ ἢ πῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος θὰ ὑπολάβῃ τὴν ὁμιλίαν ταύτην; Βεβαίως θὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸν περιπαίζομεν καὶ θὰ ὀργισθῇ ἐναντίον μας, ἢ θὰ μᾶς ὑποθέσῃ παράφρονας.

Τί δὲ ἤθελεν εἴπει οὗτος, ἂν ἐμάνθανεν ἀκολούθως ὅτι, τὰ φύλλα ταῦτα εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς σκέψεως καὶ τῆς μερίμνης τοσούτων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, οἵτινες καθ' ἑκάστην ἡμέραν μεγίστην αὐτοῦ κάμνουσι κατανάλωσιν καὶ πολλοὶ τούτων προτιμῶσιν αὐτὸν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, καίτοι πλεῖστοι ἰατροὶ καὶ σημαντικοὶ ἄνδρες κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἔγραψαν περὶ αὐτοῦ, ζωγραφήσαντες τὴν χρῆσίν του ὑπὸ τὴν ὑγιεινὴν ἔποψιν μὲ τὰ μελανώτατα χρώματα· ἑταιρίαι εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου συνεστάθησαν πρὸς ἔξωσιν τοῦ ὀλεθρίου τούτου δηλητηρίου, καὶ ὅμως καθ' ἕκαστον ἔτος αὐξάνει ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ κατὰ 8 ἢ 10 ἑκατομμύρια ὀρ. μόνον ἐν Γαλλίᾳ; Τί θὰ ἔλεγεν οὗτος; ἐγὼ νομίζω τίποτε, ἀλλὰ μάλιστα ἀπομακρυνθεὶς ὀλίγον ἤθελεν ἀνάψει καὶ τὸ σιγάρον του καὶ περιπατεῖ τὸν δρόμον του ὅλως ἄφροντις, διότι ἡ ἕξις εἰς αὐτὸν ἔγινε δευτέρα φύσις, ἤθελε προτιμήσει οὗτος νὰ ἀπολέσῃ κανὲν μέλος τοῦ σώματός του, παρὰ νὰ στερηθῇ τὴν ἕξιν τοῦ καπνίζειν· καὶ δὲν σκέπτεται ὁ ἐγωϊστὴς τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, τῆς βλάβης, τὴν ὁποίαν τὸ παράδειγμά του δύναται νὰ προξενήσῃ εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα καὶ μάλιστα, ἂν οὗτος ἦναι ἐξ ἐκείνων, ὧν τὸ παράδειγμα μιμοῦνται καὶ οἱ ἄλλοι!!

Ἀπὸ δὲ τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας ποῖα δυστυχῶς ἔχομεν τὰ παραδείγματα; οἱ μὲν γονεῖς μας, οἱ φίλοι τῆς οἰκογενείας, καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως μετὰ μεγίστης σπουδῆς ἀνάπτουσι τὴν καπνοσύριγγα ἢ τὸ σιγάρον των καὶ εἰσπνέοντες ἓν μέρος τοῦ ἀπ' αὐτοῦ ἐξερχομένου καπνοῦ, τὸ δὲ ἄλλο μέρος τὸ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἄκρου ἐξερχόμενον βλέποντες ὑψούμενον κατὰ πυκνοὺς στροβίλους τέρπονται· εἰς δὲ τὰ καφενεῖα βλέπομεν τοὺς καταναλωτὰς τοῦ καπνοῦ ἀκουμβημένους ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνός των καὶ ἔχοντας τὸν νοῦν προσηλωμένον εἰς τὴν καπνοσύριγγα ἢ εἰς τὸ σιγάρον ἢ τὸ χειριστον εἰς τὸν ναργιλέν. Πάντες δὲ οὗτοι φαίνονται ὅτι ἔχουσι σπουδαίαν τινὰ ἐνασχόλησι καὶ θεωροῦσιν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς, διότι κατώρθωσαν νὰ εὑρίσκωνται εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν. Ἂν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὰ δημόσια γραφεῖα, τί βλέπεις καὶ ἐκεῖ; Πρῶτον μὲν τὰ σύννεφα τοῦ καπνοῦ δὲν σὲ ἀρίνουσι νὰ διακρίνῃς, ὃν ζητεῖς ὑπάλληλον· ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ τὸν εὕρῃς, ἀλλοίμονον εἰς σέ, ἂν νεωστὶ δὲν ἐκάπνισεν! Ἠκούσαμεν ἰδίοις ὠσὶν ὑπάλληλον λέγοντα πρὸς τὸν ζητοῦντα τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεώς του, τὴν ὁποίαν τῷ ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον τῆς ὑπηρεσίας, «ξεφορτώσου με, ἀδελφέ, ἠξεύρεις ὅτι ἐγὼ ἀκόμη δὲν ἐκάπνισα;» Λέγων δὲ ταῦτα ὁ εὐγενὴς ὑπάλληλος ἀπέκοψε τεμάχιον λεπτοῦ χάρτου καὶ μὲ τρεμούσας χεῖρας, ἐκ τῆς καταχρήσεως βεβαίως τοῦ καπνοῦ, περιετύλιξεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν καπνὸν καὶ ἀνάψας τὸ ἄκρον τοῦ κατασκευασθέντος σιγάρου ἤρχισε νὰ εἰσπνέῃ μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, ὥστε ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν παρειῶν τοῦ προσώπου του ἐσχηματίσθησαν δύο κοιλότητες ἱκανῆς χωρητικότητος, ἄλλως τε ὁ ὑπάλληλος ἕνεκα τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ, δὲν διεκρίνετο ἐπὶ εὐσαρκίᾳ.

Τὸ νὰ ζητήσωμεν δὲ καὶ νὰ δείξωμεν τὸ μέσον, δι' οὗ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἀκατάσχετος πρόοδος τοῦ καπνίζειν δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' εἰς τοὺς ἰατροὺς τοὺς περὶ τὴν ὑγιεινὴν ἀσχολουμένους· ἡμεῖς δὲ ἐκφράζομεν εἰλικρινῶς εὐχὴν μόνον, ἄλλοι δὲ ἔχοντες καὶ τὰς πρὸς τοῦτο εἰδικὰς γνώσεις, καὶ ἑπομένως οἱ λόγοι αὐτῶν ἔχουσιν εἰς τὴν κοινωνίαν μεγαλητέραν βαρύτητα, ἃς ἀναλάβωσι τὴν λύσιν τοῦ δυσκόλου τούτου προβλήματος. ὅπερ λυθέν, ὅπως ἡμεῖς εὐχόμεθα, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θέλει εὐεργετήσει πολυειδῶς τὴν φθειρομένην καὶ δεκατιζομένην ὑπὸ τοῦ κ α π ν ο ῦ ἀνθρωπότητα.